

Nr 145.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till dagavgifter vid pediatrik klinisk å allmänna barnhuset i Stockholm; given Stockholms slott den 21 februari 1919.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att

dels till bestridande av dagavgifter för sjuka barn, som till provisorisk vård och för pediatrik klinisk undervisning intagas å allmänna barnhuset i Stockholm, i den mån dylika avgifter ej åligga Stockholms kommun eller bekostas av enskilda, anvisa på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst 20,000 kronor;

dels ock för enahanda ändamål anvisa på tilläggsstat för år 1919 ett förslagsanslag, högst 10,000 kronor.

De till ärendet hörande handlingarna skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

GUSTAF.

Värner Rydén.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 21 februari 1919.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Statsråden: PETERSSON,
SCHOTTE,
PETRÉN,
NILSON,
LÖFGREN,
friherre PALMSTIERNA,
RYDÉN,
THORSSON.

Anslag till
dagavgifter
vid pediatrik
klinik å all-
männa barn-
huset i
Stockholm.

Härefter yttrade föredragande departementschefen, statsrådet Rydén:
Då jag den 9 januari 1919 underställde Kungl. Maj:t de frågor rörande anslagsbehov, som under riksstatens åttonde huvudtitel borde föreläggas riksdagen med begäran om anvisande av medel dels i sammanhang med regleringen av riksstaten för år 1920, dels ock å tilläggsstat för år 1919, vidrörde jag en fråga om beredande av förbättrad pediatrik klinisk undervisning vid karolinska mediko-kirurgiska institutet. Jag var emellertid ej då i tillfälle att framlägga erforderlig utredning i ärendet och framställa slutliga förslag om anslagsäskanden för detta ändamål utan måste inskränka mig till hemställan, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

dels att i avbidan på proposition angående anslag till en pediatrik klinik vid allmänna barnhuset i Stockholm för ändamålet beräkna på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst 20,000 kronor (se punkt 147 i bilaga till statsverkspropositionen, åttonde huvudtiteln),

dels ock att i avbidan på dylik proposition för ändamålet beräkna på tilläggsstat för år 1919 ett förslagsanslag, högst 10,000 kronor. (Se punkt 23 i bilaga åttonde huvudtiteln till propositionen om ovannämnda tilläggsstat).

Kungl. Maj:t biföll vad jag sålunda hemställt, och de båda beloppen äro av Kungl. Maj:t upptagna i Kungl. Maj:ts till riksdagen avlåtna förslag till statsregleringen för år 1920 och till tilläggsstat för år 1919.

Jag går nu att redogöra för den fråga, varmed berörda båda anslagsäskanden äro förenade.

Det medicinska undervisningsämnet pediatrik har betecknats såsom ett jämförelsevis litet men viktigt ämne. När man kallat ämnet litet, torde man hava tänkt sig detsamma — såsom det ju ock ur undervisningssynpunkt är — som strängt avskildt från den allmänna medicinen, från vilken det ju i själva verket är en utbruten specialgren, likafullt på det närmaste sammanhängande med nyssnämnda huvudämne. Betonandet av ämnets vikt på det medicinska undervisningsschemat är utan tvivel berättigat ur flera synpunkter.

Som bekant är dödligheten under den spädaste åldern synnerligen stor, och den pediatrika läkarkonsten är den ovärderliga hjälparen i kampen om de späda liv, som i särskilt hög grad äro känsliga för alla hälsofientliga moment av dietisk, hygienisk eller patologisk natur.

Med hänsyn till den pediatrika undervisningens stora betydelse är det tillfredsställande att veta, hurusom hos oss denna undervisning står på en hög standpunkt; en av samtidens främste pediatrici, professor Heubner i Berlin, har till och med talat om våra »ideala förhållanden». Våra medicinska myndigheter, främst målsmännen för pediatriken, hava dock ej låtit dylika erkännanden avhålla sig från strävanden för undervisningens förbättring; efter allt att döma äro våra förhållanden »ideala» endast så till vida, att de i allmänhet äro bättre än utlandets.

Man har alltså under senare år på olika sätt tagit upp frågan om ändringar och förbättringar av vårt pediatrika undervisningsväsen. Delvis har arbetet härpå inriktat sig på att möjliggöra tillträde för ett större antal klinikanter i pediatrik. Det har nämligen förhållit sig så, att å de medicinska och kirurgiska klinikerna vid karolinska institutet ett rätt avsevärt större antal tjänstgörande kunnat mottagas än å vederbörande pediatrika klinik i Stockholm. Olägenheterna härav för de studerande äro lätta att inse. För att söka råda bot härå har den ändring vidtagits i den medicinska examensstadgan, att den pediatrik kliniska tjänstgöringen för medicine kandidater, vilken liksom motsvarande medicinska och kirur-

giska tjänstgöring varit förlagd uteslutande till karolinska institutet, numera kan försiggå även vid universiteten i Uppsala och Lund. Jag bör icke underlåta att erinra, att i sammanhang därmed fråga väckts om möjligheten att kunna indraga den ena av de två professurerna i pediatrik vid karolinska institutet. Häremot hava dock ur såväl det vetenskapliga forskningsarbetets som undervisningens synpunkt gensagor höjts.

En för den pediatrikska undervisningens förbättrande viktig fråga ligger till grund för de anslagsäskanden, som äro föremål för denna min framställning. Under förenämnda punkt 147 i bilaga åttonde huvudtiteln till statsverkspropositionen berörde jag i korthet skälen till denna frågas upptagande. Såsom jag då nämnde, bedrives nu pediatrik klinisk undervisning i Stockholm dels å allmänna barnhuset, dels å kronprinsessan Lovisas vårdanstalt för sjuka barn, och därjämte upprätthålles en poliklinik för barnsjukdomar. Materialet för klinikundervisningen har ansetts ej vara tillfyllestgörande, och den åsyftade förbättringen i undervisningen vill man vinna genom att å allmänna barnhuset intages ett erforderligt antal sjuka barn.

Förslaget härom har väckts av professorn i pediatrik vid karolinska institutet I. Jundell, vilken tillika är överläkare vid allmänna barnhuset. Han har vunnit understöd för sitt förslag av institutets lärarkollegium samt kanslern för rikets universitet ävensom medicinalstyrelsen. Till en början förhöll sig barnhusets direktion av principiella skäl bestämt avvissande; en medlem av direktionen intog dock en annan ståndpunkt. Justitiekanslersämbetets i ärendet avgivna utlåtande gav stöd åt den hållning direktionens flertal intog, men utlåtandet innehöll ock antydning om möjligheten av en anordning, som kunde försökas. Sedan direktionen lämnats tillfälle att avgiva yttrande i anledning av vad justitiekanslersämbetet anförde, har direktionen framkommit med ett förslag, till vilket jag kunnat ansluta mig.

Jag anhåller nu till en början att få lämna en redogörelse för handlingarna i detta ärende. De äro tämligen vidlyftiga och beröra till stora delar detaljer rörande allmänna barnhusets förhållanden, på vilka jag med hänsyn till det förslag jag framlägger ej har anledning att ingå. Jag lär dock ej kunna helt och hållet lämna dem åsido, därest en tillräcklig inblick i förhållandena skall kunna vinnas.

Barnhusdirektionen ställde sig såsom nämnt till en början principiellt avvissande till Jundells förslag. Direktionen stödde sig därvid, förutom på de historiska förhållandena i avseende å barnhusets tillkomst, även på bestämmelserna i barnhusets nu gällande, den 25 november 1910

utfärdade reglemente. Det torde, jämväl för en lättare uppfattning av vissa uttalanden och synpunkter, som framkommit i ärendet, vara lämpligt att här redogöra för några paragrafer i reglementet.

§ 1 innehåller:

Allmänna barnhuset i Stockholm är en stiftelse, som har till ändamål att i enlighet med bestämmelserna i detta reglemente lämna vård och uppfostran åt värn-lösa barn.

Enligt § 4 skall vid barnhuset bland andra befattningshavare vara anställd en överläkare, förordnad av Kungl. Maj:t, sedan direktionen därtill föreslagit lämplig person. Vid förslag till besättande av överläkartjänsten bör företrädesvis ifrågakomma någon av professorerna i pediatrik vid karolinska institutet.

Följande §§ torde böra här ordagrant inflyta:

§ 6.

Direktionen åligger att med omsorg vårda och förvalta barnhusets angelägenheter samt att, i vad på direktionen ankommer, söka främja barnhusets bestånd, förkovran och gagnelighet och därvid tillse, att barnhuset förbliver i oförminskat åtnjutande av alla dess förmåner, tillhörigheter och rättigheter samt att dess tillgångar användas i enlighet med detta reglemente, de föreskrifter Kungl. Maj:t kan finna gott meddela och de vid mottagna donationer fästade villkor. Direktionen har att varje år före andra kvartalets utgång till Kungl. Maj:t avgiva underdanig berättelse om barnhusets förvaltning och ekonomiska ställning under det föregående kalenderåret.

§ 7.

Direktionen åligger särskilt att, efter intendents förslag, vid början av varje år fastställa barnhusets inkomst- och utgiftsstat för löpande året samt därvid tillika bestämma:

a) inlösningsavgiften för barn, som intages som barnhusbarn, beräknad med avseende å barnhusets ekonomiska ställning och ungefärliga kostnaden för barnens vård, dock så, att denna avgift aldrig må överstiga nämnda kostnad;

b) dagliga underhållsavgiften för barn, som endast provisoriskt intages å barnhuset;

c) högsta antalet av barn, under och över ett år, som samtidigt får inom barnhuset vårdas, varvid iakttages, att för varje barn skall beräknas det utrymme, överläkaren anser för hälsovården erforderligt.

§ 18.

1. Barns intagning å barnhuset bestämmes av en nämnd, bestående av en direktionens ledamot, vilken till detta uppdrag av direktionen utses för en tid av minst tre månader, jämte överläkaren och intendenten.

2. Beslut om barns intagning och om villkoren härför är gällande, för så vitt nämnda tre personer äro om beslutet eniga; yppas olika meningar, hänskjutes frågan till direktionens avgörande.

3. Intagning må dock under tiden mellan nämndens sammanträden kunna provisoriskt beviljas, om överläkaren finner sådant erforderligt.

§ 19.

Vid frågor om barns intagande skall, utom de i § 7 lämnade föreskrifter, iakttagas:

- 1) att i barnhuset icke intages något barn, som är över sex år gammalt;
- 2) att hittebarn och sådana i Stockholm befintliga värlösa barn, vilkas föräldrar eller vårdare avlidit eller blivit häktade eller intagna å dårhus, sjukhus eller annan välgörenhetsanstalt, skola, om nöden så fordrar, efter skriftlig anmälan från poliskammaren provisoriskt emottagas å barnhuset, intilldess föräldrarna blivit upptäckta eller från häkte frigivna eller tillfrisknat och prövas vara i tillfälle att återtaga barnen, eller i fråga om barn, som tillhöra annat fattigvårdssamhälle än Stockholms stad, sådan åtgärd hunnit vidtagas, som omförmäles i gällande förordning angående fattigvården i riket;
- 3) att ogifta, Stockholms kommun tillhörande, mindre bemedlade mödrars barn få i barnhuset inlösas emot minst hälften av den vid intagningstiden fastställda avgift, därvid dock, så vidt ske kan, bör utredas, att barnets föräldrar sakna förmåga att erlagga högre eller full inlösningsavgift; ägande direktionen att i fråga om barn, som blivit intaget emot nedsatt avgift, återställa detsamma till den av föräldrarna, som finnes hava kommit i så förbättrad ekonomisk ställning, att han eller hon, utan bidrag av välgörenhetsinrättning, själv kan bekosta sitt barns vidare underhåll och uppfostran;
- 4) att Stockholms stads fattigvårdsnämnd må mot nedsatt, för varje år av direktionen bestämd avgift, vilken dock ej heller får understiga hälften av vanlig inlösningsavgift, å barnhuset inlösa barn, tillhörande Stockholms stads fattigvårdssamhälle;
- 5) att barn av ogifta mödrar, utan avseende på förmögenhetsvillkor, få i barnhuset intagas, med villkor att den bestämda inlösningsavgiften genast erlägges; ankommande det på överläkaren att om sådan intagning bestämma enligt föreskrifter, som meddelas av direktionen;
- 6) att, då flera barn samtidigt anmälas till intagning, företräde bör lämnas åt det mest värlösa.

§ 20.

Överläkaren äger att, oavsett föreskrifterna i §§ 18 och 19, provisoriskt å barnhuset intaga barn, då han anser barnets liv eller hälsa äventyras, om det icke genast å barnhuset erhåller vård.

I §§ 22 och 24 stadgas, att de späda barnen skötas av ammor, som antagas med hänsyn till inrättningens behov och deras lämplighet. Amma erhåller under sin tjänstetid avlönning av barnhuset enligt direktionens bestämmande. Amma, som vill medtaga eget dibarn till barnhuset, är därtill berättigad. — Sjuka barn skötas, efter överläkarens föreskrifter, i särskilda rum. Föreskrifter äro givna om vidtagande av anordningar, då fråga är om smittosam sjukdom.

Enligt § 25 är barnhuset endast att anse som en tillflyktsort, där barnen vårdas, till dess de kunna förses med pålitliga fosterföräldrar. Det skall därför åligga direktionen att på allt möjligt sätt befordra barnens snara utlämnande till väl vitsordade personer, som mot bestämd fosterlön vilja åtaga sig deras vård och uppfostran. Barnen kunna emellertid ibland rätt länge kvarvara vid barnhuset, och i § 23 är föreskrivet, att barn i skolåldern böra under den tid, de kvarstanna å barnhuset, erhålla skolundervisning.

Ur § 28 rörande överläkarens befogenhet och åliggande må följande här återgivas:

§ 28.

Överläkaren skall vara styresman för hälso- och sjukvården inom barnhuset; åliggande honom i sådan egenskap:

1) att tillse och ansvara för att hälsotillståndet hos de barn, som intagas å barnhuset, varder noggrant undersökt samt att de i barnhuset intagna barn åtnjuta den vård, som för hälsans bevarande hos de friska och sjukdomars bot eller lindring hos de sjuka erfordras;

3) att ordna sjukvården inom barnhuset så, att hinder icke möter för iakttagande av vad Kungl. Maj:t i avseende på den vid barnhuset inrättade kliniska undervisningsanstalt särskilt stadgar;

9) att hos direktionen anmäla och föredraga de ärenden, som röra hälso- och sjukvård, med rätt att deltaga i överläggningarna men icke i besluten;

10) att såsom barnhusets förste ämbetsman mellan direktionens sammanträden vara chef på stället och ansvara för ordningen inom barnhuset; samt

11) att ställa sig till noggrann efterrättelse de närmare föreskrifter, som av direktionen kunna meddelas.

Jundells ovannämnda förslag framställdes inom karolinska institutets lärarkollegium. Följande delar av Jundells den 6 april 1915 avlätna skrivelse i ämnet torde böra här återgivas. Jundell yttrar:

Förslag den
6/4 1915 av
professor
I. Jundell.

I samband med frågan om eventuell fördelning av undervisningen i pediatrik mellan karolinska institutet samt universiteten i Uppsala och Lund har jag vid skilda tillfällen för institutets lärarkollegium påpekat, att den pediatrika kliniken i Stockholm icke fyller berättigade anspråk på en modern barnklinik, ity att ingendera av de två barnvårdsanstalter, kronprinsessan Lovisas barnsjukhus och allmänna barnhuset, vilka stå undervisningen till buds, hava någon avdelning för sjuka späda barn. Kliniskt material saknas sålunda för undervisning i barnsjukdomarnas viktigaste och mest omfattande del, ett i sanning underligt förhållande. Vid kronprinsessan Lovisas vårdanstalt mottagas nämligen nästan uteslutande barn över 2 års ålder, och vid allmänna barnhuset mottagas nästan endast friska späda barn. Vid ingendera anstalten bestämmes intagningen med hänsyn till undervisningens krav utan med hänsyn till helt andra omständigheter, vilket ytterligare inskränker värdet med hänsyn till undervisningen av det vid de nämnda anstalterna förefintliga materialet. Institutet äger så-

lunda visserligen rätt att för undervisningen använda ett par barnavårdsanstalter, men det äger ingen pediatrik klinik, och ändock skola vid institutet alla landets blivande läkare undervisas i barnsjukdomar.

Huru otillfredsställande förhållandena i verkligheten äro torde framgå därav, att man så gott som aldrig kan bereda de tjänstgörande möjlighet att följa det fullständiga förloppet och den fullständiga behandlingen av ett svårare fall av näringsrubbing hos späda. Och dock gäller det här sjukdomar, där behandlingens betydelse samt intensiteten och snabbheten i dess effekt är fullt jämförlig med det operativa ingreppets. Om sådana brister i undervisningen också kunnat vara försvarliga för ett tjugotal år sedan, så äro de det icke nu, efter de senaste två decenniernas framsteg i barnläkekonsten, vilka gjort denna gren av medicinen till en av den praktiska läkekonstens mest välsignelserika områden.

Liksom inom andra medicinens grenar så har även inom barnläkekonsten utvecklingen lett till en förfining och komplicering av de diagnostiska och terapeutiska metoderna till den grad, att de icke kunna bibringas de studerande genom polikliniska demonstrationer. Sådana demonstrationer hava ju sin alldeles givna, orubbliga plats i den praktiska undervisningen, men de måste kompletteras av kliniken, där de studerande kunna få följa sjukdomens hela förlopp och behandling, där deras självverksamhet kan få det nödiga måttet och där så väl läraren som de studerande kunna pröva framstegen inom pediatriken och tillämpningen på barn av iuvartesmedicinens metoder. Frånvaron av en fullgod barnklinik har t. ex. medfört, att även nyblivna läkare icke kunna på barn tillämpa metoder, som äro den moderna medicinens och pediatrikens säkra vinster.

Frånvaron av lämpligt sjukmaterial i behöflig mängd har gjort, att pediatrikundervisningen hos oss till ojämförligt större delen varit förlagd till polikliniken, och många omständigheter, bland annat undervisningens söndersplittring på icke mindre än tre långt från varandra liggande lokaler, hava lett därtill, att undervisningen å det kliniska material, som finnes, även tagit form av polikliniska demonstrationer.

Nedan skall nu påvisas en utväg att med mycket små kostnader för staten skaffa institutet åtminstone *en* fullgod pediatrik klinik, en utväg, som bör användas, oavsett huruvida institutet framdeles kan komma att behöva endast denna ena eller två pediatrika kliniker.

Den utväg jag åsyftar är en utvidgning av allmänna barnhuset, vilken utvidgning, om tillmötesgående visas från vederbörligt håll, skulle kunna ske med ytterst små uppoffringar från statens sida och såvitt mig synes utan annan olägenhet. Den torde nämligen kunna ske därigenom, att nu förefintligt och icke använt utrymme å allmänna barnhuset ställes till disposition för intagning och vård av sjuka barn, speciellt sjuka späda barn. Jag har med avseende härå gjort följande utredning.

Det nuvarande barnhuset beräknades vid uppförandet skola bereda utrymme för 153 ammor, 242 späda barn och 163 barn i åldern 1—14 år. Det antal personer, som å anstalten mottagits, har emellertid alltid varit vida mindre. Någon överbeläggning har där aldrig förekommit, däremot konstant en betydlig minderbeläggning.

Efter att hava anfört vissa sifferuppgifter till utredning härom anser sig Jundell kunna fastslå »det allmänt kända förhållandet, att anstalten under decennier förfogat över stora, härliga utrymmen, som underhållits, uppvärmts o. s. v. men icke utnyttjats».

Jundell ingår härefter på frågan, huruvida de av honom sålunda omförmälda förhållandena i avseende å beläggningen endast äro av övergående beskaffenhet. Han anför i avseende härå:

Förhölle det sig nu så, att det finnes någon som helst anledning antaga, att antalet inom anstalten mottagna egentliga barnhusbarn och ammor inom de närmast följande åren skulle avsevärt ökas, så finnes ju ingen anledning till anmärkning mot nu berörda förhållande, att anstalten ej är till så stor nytta, som den skulle kunna vara genom att mottaga flera hjälpbehövande. Men en sådan avsevärd ökning inom de närmaste åren av antalet egentliga barnhusbarn och ammor torde man ej ha att räkna med. Redan anstaltens nuvarande ekonomi tillåter knappast en sådan ökning, och än mindre kan en sådan ifrågasättas, om man vill tänka sig möjligheten att kunna något öka fosterlönerna för de utackorderade barnhusbarnen, en tanke, som väl med styrka trängt sig på mången. Men är det så, att de egentliga barnhusbarnens antal inom anstalten ej kan nämnvärt ökas, så kvarstår, för så vitt antalet mottagna extra barn ej ökas, det förhållandet, att barnhuset dagligen förfogar över omkring 100 lediga sängplatser för barn och ideala möjligheter att lämna god vård åt sådana, samtidigt som otaliga barn i Stockholm och dess omgivning få gå under av brist på anstaltsvård.

Härefter fortsätter Jundell:

Det är sålunda tydligt, att barnhuset skulle kunna göra ovärderligt gagn genom att i lämplig utsträckning belägga sina tomma sängar med extra barn, och jag tror mig vara sakkunnig, då jag säger, att en sådan åtgärd skulle väcka stor tillfredsställelse inom vida kretsar och särskilt bland alla läkare och andra för barnavård och barnsjukvård intresserade. Jag vet, att inom sakkunniga kretsar en allmän mening råder, att barnhuset borde i möjligaste mån till vård mottaga extra barn, en mening, som är så mycket mer förklarlig, som inom dessa kretsar förefinnes den uppfattningen, att den nämnda åtgärden icke alls komme att betunga anstaltens ekonomi utan snarare tvärtom. Man anser nämligen, att den avgift av 2 kronor per dag för späda barn och 1 krona 50 öre per dag för överåriga barn, som barnhuset får för vårdade extra barn, utgör mer än god ersättning för de där vårdade extra barnen eller att en sådan i alla händelser skulle erhållas, om dagavgiften höjdes till 2 kronor 50 öre för spätt barn och 2 kronor för äldre barn, en höjning som säkerligen ej skulle möta något motstånd.

Jundell verkställer åtskilliga beräkningar för att utröna, om nyssnämnda uppfattning har berättigande, och anser sig under antagna förutsättningar kunna konstatera, att barnhuset skulle ha att räkna med en vinst av 50 öre om dagen för varje å barnhuset vårdat extra barn, vare sig det är spätt eller överårigt.

Jundell undersöker vidare, huruvida utrymmet inom anstalten, därest densamma belades med ytterligare ett fyrtiotal sängar, ur hygienisk synpunkt bleve på olämpligt sätt förminskat. Han finner denna undersökning visa, att så ej skulle bliva förhållandet, och yttrar vidare:

Härav framgår sålunda, att varken hygieniska eller ekonomiska skäl utgöra något hinder för att belägga barnhuset med ett större antal extra barn än hittills. Atmin-

stone finnes, såsom av ovanstående utredning torde framgå, intet som hindrar att med barn belägga ytterligare cirka 40 sängar, därav 20 å 25 med späda barn och 20 å 15 med överåriga barn, utöver det medeltal sängar (23), som under de sista tio åren varit med extra barn belagda. Även rena barmhärtighetssynpunkter tala för att så måtte ske. Allmänna barnhuset är en institution, som blivit av allmänna medel och av enskilda personer rikt doterad med gods och guld att användas till att rädda barn. Om nu allmänna barnhuset på grund av gynnsamma förhållanden är i stånd att utan rubbning av sin ursprungliga uppgift och arbetsplan och utan ekonomiska uppoffringar eller andra olägenheter rädda flera barn än hittills och om detta kan ske genom en tekniskt synnerligen enkel utvidgning av verksamheten (eller rättare kauske fyllandet av ett tomrum i verksamheten), så synes mig den rena barmhärtigheten och medlidandet kräva att så sker. Ja, mig vill det synas, att enbart omsorgen om barnhusets anseende som en barmhärtig barnavårdsinstitution bör förbjuda, att ett stort antal vårdplatser för barn skola stå obegagnade, då de så innerligen väl behövas.

Att man trots de anförda skälen bör gå försiktigt tillväga och icke strax bör belägga alla lediga sängplatser med extra barn, skall ingen finna anmärkningsvärt. Men att en avsevärd del av de många disponibla platserna utan tvekan kan beläggas med nödställda sjuka barn synes väl oemotsägligt.

Det för den kliniska undervisningen behöfliga antalet sjuka barn skulle mer än väl fyllas redan av medellösa barn tillhörande Stockholms kommun, för vilkas vård å barnhuset denna kommun säkerligen skulle erlägga avgift, såsom den hittills gjort. Lämpligt vore dock, att ett särskilt statsanslag på omkring 10,000 kronor (för i medeltal 12 patienter per dag med dagavgift av i genomsnitt 2 kronor 25 öre; således $12 \times 2,25 \times 365 = 9,855$ kronor) ställes till klinikens förfogande för bekostande av sjukvårdsavgifter för sådana sjuka barn, vilkas intagning på barnhuset vore av intresse för undervisningen, men vilka icke tillhöra Stockholms kommun och för vilka på grund härav eller av annan anledning sjukvårdsavgifter ej så lätt kunna erhållas.

Om allmänna barnhusets direktion icke på grund av någon formell anledning motsätter sig den antydda utvidgningen, så skulle härigenom med små kostnader för staten erhållas en fullgod pediatrik klinik. Då den antydda anordningen icke på något vis ingriper i barnhusets yttre gestaltning eller inre organisation, så verkar den ej heller på något vis prejudicerande eller störande på en möjligen senare uppkommande fråga angående den pediatrika klinikens (respektive den ena av de pediatrika klinikernas) förflyttning till ett nytt kliniskt centralsjukhus.

Jundells skrivelse avslutas sålunda:

På grund av ovanstående får jag härmed vördsamt föreslå, att karolinska institutets lärarkollegium måtte besluta att hos kanslern för rikets universitet anhålla, det kanslern behagade hos Kungl. Maj:t söka utverka

dels att en utredning verkställes angående möjligheten och betingelserna för en sådan ökning av antalet av å allmänna barnhuset för tillfällig vård mottagna barn, som kan anses för den pediatrika undervisningen därstädes behöflig,

dels att hemställan göres till allmänna barnhusets direktion om anordning av en sådan extra beläggning med sjuka eller vårdbehövande barn, om utredningen visar, att möjligheter härför finnas,

dels att framställning göres till riksdagen om ett lämpligt anslag för bestridande av vårdavgifter å allmänna barnhuset för dessa barn.

Lärarkollegiet vid karolinska institutet upptog Jundells förslag, och på kollegiets hemställan (i skrivelse den 15 april 1915) gjorde universitetskanslern den 14 maj 1915 framställning till Kungl. Maj:t i enlighet med förslaget.

Kanslerns nämnda skrivelse med åtföljande handlingar remitterades till utlåtande av barnhusdirektionen, som i skrivelse den 24 november 1916 avgav sådant, beledsagat av yttranden av barnhusets intendent och ombudsman jämte en skrivelse av Jundell.

I utlåtandet karakteriserar direktionen Jundells förslag såsom avseende att till större eller mindre grad förvandla barnhuset till ett sjukhus — enligt vad direktionen upplyser hade Jundell tidigare, i skrivelse den 1 februari 1915, formligen påyrkat inrättande inom barnhuset av ett sådant, avsett för 40 barn, som ej vore intagna å barnhuset; denna skrivelse hade dock Jundell själv hemställt ej måtte för närvarande föranleda någon åtgärd.

Utlåtande
den 24/11 1916
av allmänna
barnhusets
direktion.

Direktionen undersöker först, huruvida gällande reglemente medgiver direktionen rätt att inom barnhuset inrätta en sådan sjukvård, som i de till direktionen remitterade handlingarna åsyftas.

I avseende härå erinrar direktionen, att enligt reglementet barnhusets uppgift är att vara en uppfostringsanstalt för värlösa barn. Bestämmelserna lämna, säger direktionen, icke rum för möjlighet att i barnhuset intaga barn i ändamål ensamt att bereda dem sjukvård eller bliva materiel för den pediatrika undervisningen.

Emellertid påpekar direktionen, att inom barnhuset förekommer en ganska vidsträckt sjukvård av de barnhusbarn, som efter intagningen blivit sjuka. För denna sjukvård är överläkaren — och honom biträdande läkare — anställd. Direktionen anmärker, att överläkaren ej är ledamot av direktionen och att han överhuvud ej intager den ställning, som är förbehållen motsvarande tjänsteman vid sjukhusen, utan fast mera är likställd med läkaren vid andra välgörenhetsinrättningar. Direktionen har framhållit denna omständighet, enär den, enligt direktionens förmenande, är av betydelse vid bedömande av frågan om intagning av sjuka barn å sjukhuset.

I skrivelsen anför direktionen vidare:

Utom den egentliga sjukvården inom barnhuset har under senare tid sjukvård meddelats andra än barnhusbarnen, grundande sig på ett i reglementet infört medgivande för överläkaren att under vissa synnerligen behjärtansvärda förhållanden för provisorisk vård intaga ett sjukt barn. Det är först i 1850 års reglemente man finner detta medgivande. Huru denna undantagsbestämmelse tillkommit är nu-

mera ej lätt att avgöra. Säkerligen rådde vid tiden för dess införande i ännu högre grad än nu brist på sjukhus för barn, och har överläkaren sannolikt av denna anledning ansett sig böra i barmhärtighetens intresse å barnhuset mottaga sjuka barn för vård. Måhända har detta skett i sådan omfattning, att man genom bestämmelser nödgats reglera intagandet — — —. Dessa provisoriskt intagna sjuka barn äro de, som i remisshandlingarna benämnas, »extra barn», ett uttryck, som ej återfinnes i reglementet.

De villkor, under vilka dylika sjuka barn kunna å barnhuset intagas, äro som synes synnerligen snävt begränsade.

Då det nu är fråga om en ökning i extra barnens antal, ett antal, som för övrigt icke kan bestämmas, då det är beroende av intagning i enlighet med bestämmelserna i § 20, kommer en sådan åtgärd, vare sig den sker genom mottagande av sjuka barn i allmänhet eller för beredande av klinisk undervisning, icke att motsvara det i reglementet avsedda ändamål. Detta ändamål är tydligt uttryckt i ovannämnda § 20 och är inskränkt till de fall, då ett barns liv eller hälsa enligt överläkarens beprövande äventyras, om det icke *genast* blir intaget å barnhuset.

Dess kvarblivande å barnhuset är endast provisoriskt, vilket enligt ombudsmanens uttalande innebär, att reglementets bestämmelser om intagning skola i tillämpliga delar lända till efterrättelse vid barnets fortsatta kvarvarande å barnhuset.

Intagning å barnhuset av sjuka barn i en ordning, motsvarande den, som är gällande för ett allmänt sjukhus, kan sålunda icke i strid med gällande reglemente äga rum.

Härefter yttrar sig direktionen särskilt om möjligheten att å barnhuset intaga sjuka barn, utvalda med hänsyn till den kliniska undervisningen:

Å barnhuset har, säger direktionen, den kliniska undervisningen sedan lång tid tillbaka ägt rum och utan tvivel varit till stort gagn för den medicinska utbildningen i landet. Den lämnades till en början av barnhusets läkare och sedermera av professorn i barnsjukdomar vid karolinska institutet. Något direkt åläggande för direktionen att lämna plats för den kliniska undervisningen finnes ej i reglementet. Det enda stadgande, som berör denna fråga, är intaget under föreskrifter för överläkaren, där det i § 28 mom. 3 föreskrives, att han skall ordna sjukvården inom barnhuset så, att hinder icke möter för iakttagande av vad Kungl. Maj:t i avseende på den vid barnhuset inrättade kliniska undervisningsanstalt särskilt stadgar. Härutöver har dock direktionen för att bereda utvägar för undervisningen upplåtit lokal för föreläsningar och för lärarens arbete, varförutom finnes inom barnhuset inrättat ett rymligt laboratorium, som även av de studerande användes. Denna föreskrift innebär sålunda intet annat än att undervisningen skall bedrivas med användning av det material, som barnhusbarnen kunna lämna.

Nu föreslås i det remitterade förslaget, att detta material skall utökas genom att belägga ett antal sängar, som till en början icke borde överskrida 40, med sådana sjuka barn, som för den pediatrika undervisningen kunde anses behövliga, och skulle detta ske genom en ökning av de för tillfällig vård mottagna barn. Men de för provisorisk vård intagna sjuka barnen eller de s. k. extra barnen äro ej intagna för sådant ändamål; de villkor, under vilka dessa barn inkomma på barnhuset, äro, som ovan anförts, uttryckligen bestämda i reglementets 20 §, som icke medger någon utsträckning i ett eller annat hänseende.

Även i andra hänseenden skulle en sådan användning av barnhuset stöta på hinder i nu gällande reglemente. Det är till exempel förbehållet direktionen att i sista hand bestämma om intagning av barn. Detta sker genom en nämnd, däri direktionen representeras av en ledamot, varförutom intendenten jämte överläkaren äro ledamöter. Skulle nu å barnhuset intagas barn, som voro avsedda som material för den kliniska undervisningen, och sålunda intagningen ske med hänsyn till undervisningens krav, måste uppenbarligen bestämmanderätten läggas helt och hållet i överläkarens hand. Men denne är såsom förut anförts icke ledamot av direktionen och har icke i administrativa och ekonomiska ärenden något som helst ansvar. Direktionen bleve sålunda ställd utom ledningen av en del av barnhusets verksamhet, vilket icke kan vara överensstämmande med reglementets anda.

Med vad direktionen nu anfört anser den sig hava ådagalagt, att det nu gällande reglementets bestämmelser icke heller medgiva rätt för direktionen att till vård å barnhuset intaga sjuka barn, avsedda såsom material för den kliniska undervisningen.

Direktionen uttalar sig vidare om den frågan, huruvida en sådan ändring i reglementets bestämmelser kan och bör åvägabringas, att hinder för den ifrågasatta utvidgningen av barnhusets verksamhet må undanröjas. Beträffande denna fråga yttrar direktionen:

Vid åtskilliga tillfällen hava grundliga historiska utredningar verkställt om barnhusets uppkomst, utveckling och verksamhet samt ändamålet med de detsamma tillagda donationer. Direktionen vill i sådant hänseende särskilt åberopa, utom vad dess ombudsman i bifogat yttrande anför, två till Kungl. Maj:t år 1850 inlämnade utredningar, den ena av barnhusets direktion och den andra av en av Kungl. Maj:t därför utsedd kommitté. Båda dessa utredningar äro avsedda för en vid den tiden ifrågakommen omorganisation av barnhuset och äro grundläggande för det den 20 december 1850 utfärdade reglemente. I dessa synnerligen grundliga och förtjänstfulla arbeten har bland annat till besvarande upptagits frågan, huruvida barnhuset är att anse som en statsinstitution. Direktionen uttalade för sin del den meningen, att »Stockholms allmänna barnhus, ehuru försett med statsanslag, som tillkommit genom regerandes nåd och välvilja, likväl egentligen är ursprungligen avsett att vara en välgörenhetsanstalt för Stockholms stad». Kommitterade å sin sida syntes icke vilja fatta någon bestämd ståndpunkt i frågan, men tycktes mera böjda för den åsikten, att barnhuset borde räknas som en statsinstitution. Oavsett den möjligen härutinnan befintliga skilljaktighet äro utredningarna i det hänseende överensstämmande, att barnhuset allt ifrån sin uppkomst varit en uppfostningsinrättning, som under tidernas lopp utvecklats till huvudsakligen en räddningsanstalt för värlösa barn. De talrika gåvor och donationer, som allt ifrån år 1637 förlänats barnhuset, och vid vilka i allmänhet ej äro fästade några villkor, hava sålunda tillkommit detsamma för ovan angivna ändamål. För en del gåvor har givaren eller donatorn föreskrivit om medlens användning, men i intet fall är därvid bestämt något, som förutsätter barnhusets användning såsom sjukhus i ett eller annat hänseende. Det var också av sådant skäl direktionen ansåg sig nödsakad i berörda utredning år 1850 avstyrka en av dåvarande överläkaren gjord framställning om inrättande inom barnhuset av ett sjukhus för barn med 100 platser vilken framställning ej heller vann Kungl. Maj:ts bifall vid utfärdande av 1850 års reglemente.

Av vad direktionen nu anført synes framgå, att ändring av barnhusets hittills varande verksamhet svårligen kan eller bör åstadkommas i sådan riktning, den remitterade framställningen åsyftar.

Vid sist berörda förhållanden finner direktionen sig sakna anledning att närmare undersöka »de mera underordnade frågorna om plats för det ifrågasatta sjukhuset och kostnaderna därför, vilket även på grund av förslagets outhärdliga skick skulle vara förenat med svårigheter». I kostnadsfrågan gör emellertid direktionen följande uttalande:

Vad slutligen beträffar frågan, huru kostnaderna för det föreslagna sjukhuset skola utgå och i vilken mån dessa komma att drabba barnhuset, hava överläkaren och intendenten uttalat olika meningar. Direktionen anser sig på ärendets nuvarande ståndpunkt icke kunna avgöra vad som får anses vara riktigast. Det synes dock direktionen, som om inrättande av det ifrågasatta sjukhuset, vilket efter vad som upplyses endast utgör en blygsam början till en framtida utveckling, skulle medföra ganska avsevärt ökade kostnader för barnhusets administration. Denna är nu byggd på barnhusets egenskap av välgörenhetsinrättning, och torde därför kunna med stor sannolikhet förutses, att den i allmänhet ganska omfattande bokföring och andra arbeten, som betingas vid ett sjukhus, där patienterna ständigt växla, måste påfordra en ökning i tjänstemännens antal, helst som redan nu klagomål förspörjas över den stora arbetsbördan för barnhusets nuvarande tjänstemän. Likaså torde väl icke kunna undgås kostnaderna för lokalernas omändring för sitt nya ändamål, ökade utgifter för medicin och dylikt, ökad tjänstepersonal m. m. En fråga, som helt visst kommer att förorsaka svårigheter och nya kostnader, är matfrågan. Redan nu har vid upprepade tillfällen framförts klagomål över de ökade fordringarna på kökets prestationer och svårigheten att med nuvarande utrymmen tillgodose dessa. Uppenbarligen komma dessa svårigheter att ytterligare ökas med inhysande av ett sjukhus inom barnhuset.

Direktionen avslutar sin skrivelse med följande ord:

Ehuru direktionen sålunda icke ser sig i stånd att tillstyrka ett tillmötesgående av den från karolinska institutet gjorda framställningen om inrättande av en sjukavdelning inom allmänna barnhuset för den kliniska undervisningen, är direktionen likväl övertygad om den stora vikt för medicinska utbildningen här i landet, som beredande av nya och tidsenliga hjälpmedel för den pediatrika undervisningen skulle medföra, likasom även att de nuvarande förhållandena i detta hänseende äro otillfredsställande. Direktionen är därför övertygad om nödvändigheten av förbättring härutinnan. Men sådant bör icke ske på den väg, som nu föreslagits, och kan direktionen därför icke förorda, att barnhuset, som tillkommit och verkat som en välgörenhetsinrättning, skall till större eller mindre grad rubbas i sin fastställda uppgift.

Särskilt
uttrande av
första stads-
läkaren
I. Andersson.

Såsom nämnt intog en medlem av direktionen en från majoriteten avvikande ståndpunkt. Denne medlem, förste stadsläkaren i Stockholm I. Andersson ansåg nämligen på anförda skäl, att direktionen i anledning av remissen bort förklara, att därest Kungl. Maj:t funne skäligt så bestämma, hinder icke mötte för att på försök tills vidare å barnhuset till provisorisk vård och för klinisk undervisning mottaga sjuka barn enligt av Kungl.

Maj:t eller av direktionen bestämd dagavgift och till det antal, som Jun-
dell föreslagit. Ur Anderssons yttrande till protokollet må här anföras:

Från direktionens sida framhålles, bland annat, att ett mycket viktigt intresse skulle genom den tilltänkta anordningen trädas för nära, nämligen direktionens rätt att bestämma om intagning av barn på inrättningen. Jag har nu tillhört direktionen i 12 år, men hittills har jag ännu icke fått bevittna, att direktionen tagit någon be-
fattning med den individuella intagningen. Denna handhaves nu i huvudsak genom tjänstemän, och detsamma skulle förhållandet bliva, om överläkaren finge intaga ett visst antal sjuka barn. Direktionens befogenhet över intagandet av barn, som inlösas, skulle för övrigt härigenom alls icke beröras, den skulle naturligtvis kvarstå helt oför-
ändrad. Vidare säges, att inrättningen genom åtgärden i fråga skulle göras till ett sjukhus, att dess egentliga verksamhet skulle förryckas och dylikt. Jag har förut fram-
hållit, att sjuka barn redan nu mottagas, och att det i själva verket endast är fråga om en obetydlig ökning av detta antal. Inrättningens övriga verksamhet, användandet av dess fonder och dylikt kommer naturligtvis icke alls att härigenom rubbas.

Kontorets arbetskrafter skulle ock vara otillräckliga. Uppenbart är att in-
och utskrivning av sjuka barn m. m. medför ökning i arbetet, men detta arbete är ju till övervägande del av synnerligen enkel beskaffenhet och kan helt visst utföras av ett kvinnligt biträde utan vidare höga kvalifikationer för en ganska måttlig avlöning. För övrigt skulle naturligtvis vårdavgifterna täcka även denna utgift.

Den viktigaste erinran, som framkommit mot förslaget, synes mig vara, att barn-
husets verksamhet under senare åren måst hållas inskränkt på grund av ekonomiska skäl, men att den kan komma att ökas under väntade gynnsammare förhållanden och att i så fall behövdes allt befintligt utrymme härför. Jag tror dock, att de förväntade Rålambshovsmiljonerna låta vänta på sig ännu rätt länge, och jag tror icke heller på någon vidare ökning av barnhusets verksamhet. Hela underlaget för denna stämmer ej väl överens med rådande tidsuppfattning. Nu för tiden vill man icke godkänna ett friköpande från föräldraplikterna för en penningsumma. Härutinnan bör ock erinras om vår allt mera förbättrade fattigvård och även om den viktiga lagstiftning angående utom äktenskap födda barn, som snart lär vara att förvänta.

Vid direktionens skrivelse äro som sagt fogade yttranden av barnhu-
sets intendent och ombudsman. I det väsentliga återfinnas de av dem framförda synpunkterna i direktionens skrivelse, vilken i ett par fall di-
rekt hänvisar till dessa bilagor.

Yttranden av
barnhusets
intendent och
ombudsman.

I *ombudsmannens* yttrande anføres, att barnhusinrättningens tillkomst syntes kunna räknas från år 1637. Genom ett kungl. brev den 24 maj s. å. tilldelades näm-
ligen barnhuset ansevärda inkomster till bestridande av dess utgifter.

Ombudsmannen meddelar ett utdrag av detta brev, innebärande, på sätt ombuds-
mannen anmärker, att barnhusets verksamhet skulle vara att försörja och uppfostra »fattiga små och omyndiga barn» till nyttiga medborgare i samhället. Vid förläna-
det av nya inkomster, förmåner och privilegier, säger ombudsmannen, hava härom givna bestämmelser i fråga om syftemålet anslutit sig till vad vid barnhusets tillkomst före-
skrivits. Enskildas gåvor och testamentariska dispositioner hava på sätt ombudsman-
nen vill göra gällande endast med ett undantag avsett att stödja barnhusets verksam-
het sådan densamma till sin karaktär förut varit bestämd.

Ombudsmannen yttrar i slutet av sin skrivelse:

Enligt min uppfattning lägger barnhusets bestämmelse hinder i vägen för vidtagande av åtgärder, genom vilka å barnhuset tillhandahålles material för studiet av barnsjukdomar i vidare mån än de enligt barnhusets reglemente intagna barnhusbarnen lämna tillgång till sådant material.

En förteckning över de barnhuset tillfallna, mera betydande donationerna är vidfogad ombudsmannens skrivelse.

Intendentens skrift rör sig förnämligast om möjligheterna att å barnhuset inrymma det av Jundell ifrågasatta antal barn, som skulle intagas för sjukvård i den pediatrikska undervisningens intresse, samt om kostnadsfrågan. I förstnämnda avseende inlägger intendenten gensaga mot Jundells påståenden, att det skulle finnas god plats för nämnda barn. Han anmärker dock, att barnhusets ekonomiska ställning numera framtvungit en stark begränsning av det antal barn, som under ett kalenderår reglements-enligt får intagas. Men även om erforderligt utrymme numera skulle finnas, komme stora krav att ställas på barnhuset inom ett område, som är främmande för barnhusets ändamål. — I avseende å kostnadsfrågan kritiserar intendenten Jundells beräkningar. Intendenten kommer visserligen till det resultat, att med den av Jundell ifrågasatta höjningen av dagavgifterna någon vinst för barnhuset skulle uppstå. En *större* intagning av extra barn skulle dock nödvändiggöra ökning av personal på flera håll, medförande kostnader som ej av Jundell beräknats och som syntes omöjliga att beräkna. »Undersökningen», säger intendenten, »ger ej stöd för den uppfattningen, att barnhuset skulle göra ekonomisk vinst på de extra barnen. Däremot synes av densamma, att risk för den ostörda gången av barnhusets egen verksamhet uppstår, om en *större* konstant beläggning av sjuka extra barn medgives.»

Jundells
skrivelse den
27/5 1916.

Jag torde även böra omförmåla en del av vad Jundell i sin förutnämnda vid direktionens utlåtande fogade skrivelse — den är dagtecknad den 27 maj 1916 — anfört:

I denna vidlyftiga skrivelse gör Jundell gällande, att en ökning av barnhusets medelbeläggning med 45 platser ej gör någon inskränkning i de egentliga barnhusbarnens rätt till utrymme — »såvida man ej såsom barnhusbarnens rättighet härutinnan uppställer dels ett vanligt utrymme, dels ett nästan lika stort utrymme, som aldrig skulle få användas, utan alltid stå tomt». Jundell påpekar, att antalet av inom barnhuset vårdade egentliga barnhusbarn och ammor under de senare åren varit i ständigt sjunkande och att varje möjlighet till oberäknade plötsliga ökningar numera är alldeles utesluten därigenom, att direktionen på förhand bestämmer antalet av de barn, som för varje år få bli barnhusbarn.

I detta sammanhang yttrar Jundell:

Men ej nog härmed, ingen, som har åtminstone någon kännedom om de för närvarande rådande allmänna tänkesätten, kan tro, att barnhuset länge skall få arbeta efter de för detsamma nu gällande principerna. Ingen med förhållandena något så när förtrogen tror därför heller, att barnhuset, även om det får ökade medel, skall komma att intaga ökat antal barnhusbarn i nuvarande bemärkelse. Oviljan mot hela det system, som tillåter en verksamhet sådan som barnhusets, är alltför stark för att sådant skulle komma att ske. Lagberedningens nya lagförslag angående utom äktenskapet födda barn, vilket förslag hindrar mödrar och fäder att förbli okända och hindrar fäder att undan-

draga sig sin försörjningsplikt, är en första erinran från betydelsefullt håll, om vad som kommer att ske. Och nya, beaktan fordrande erinringar om oviljan mot de principer, efter vilka barnhuset arbetar, komma säkert ej att låta länge vänta på sig. Beaktande förtjänar även en annan omständighet, som starkt hotar barnhusets nuvarande verksamhet, och det är sänkningen av antalet inträdessökande mödrar och den påfallande nedgången i mjölkstillgången hos de inträdessökande. Åren 1902—1909 växlade antalet inträdessökande mödrar mellan 325 och 355, sedan dess har antalet inträdessökande mödrar oupphörligt sjunkit och var år 1915 endast 204. Alldeles otvivelaktigt finnas ock numera bland de inträdessökande relativt färre till amtjänst dugliga än förut. Trots nedsättningen av antalet inlösta barn har man i regeln svårt att få tillräckligt antal ammor. Det antydda har kanske många orsaker, en är säkert den, att spädbarnshemmen och småbarnshemmen samt barnavårdsbyråerna, vilka anstalter verkat under sista decenniet, taga hand om digivande mödrar och avråda dem att söka in på barnhuset.

Som ytterligare huvudsynpunkt bör följande beaktas. Att lära ut barnavård bör vara en hedersuppgift för alla anstalter, som mottaga barn till vård. På en god barnavård beror hela vårt samhälles välfärd. Alla, som hava sjukvård till uppgift, läkare, sköterskor och barnmorskor, måste, och alla kvinnor, från prinsessan ned till folkskoleflickan, borde få inhämta mer eller mindre av läran om barnens sjukdomar och vård. Men inhämtandet av denna kunskap förutsätter bland annat praktiskt arbete å barnavårdsanstalt. Det borde anses som en försummelse av en barnavårdsanstalt att undandraga sig den antydda samhällsuppgiften. Att medverka till läkarnas utbildning i barnläkekousten bör betraktas som ett särskilt hedersuppdrag, som borde med glädje mottagas av vederbörande. Dessa borde erinra sig, att barnadödlighetens stora sänkning är en av vår tids allra stoltaste kulturvinster, och att denna till väsentlig del är vunnen genom läkarnas medicinska och socialmedicinska arbete. Att den anstalt, som redan nu är en klinisk undervisningsanstalt och som säkerligen kommer att för framtiden förbli det och som åtnjuter så stora fördelar av det allmänna, skulle värja sig för åtgärder, av vilka den icke har någon olägenhet, endast därför, att dessa åtgärder kunna bli till ytterligare gagn för läkarutbildningen, bör väl icke komma i fråga.

Av särskild vikt är ock följande. Barnhusinrättningen har, sedan den år 1637 stiftades genom donationer av drottning Kristina respektive hennes förmyndarregering, under de hittills gångna århundradena arbetat för att rädda nödställda barn, men det sätt, varpå denna uppgift fattats och utförts, har under tiderna växlat högst betydligt, utan att någon ännu ansett detta strida mot de ursprungliga donationsföreskrifterna eller mot avsikten med senare donationer. Detta beror därpå, att alla dessa donationer, om man bortser från några små betydelserlösa, äro givna till barnhuset utan några speciella villkor. Endast en enda stor donation, nämligen den Wennerqvistska, innehåller en speciell föreskrift, men det hör till saken, att bestämmelserna i denna föreskrift numera icke tillämpas. Allmänna barnhuset var till år 1788 en anstalt, där endast ett mindre antal äldre barn, säkerligen till största delen vanartade eller sådana, som ströko omkring bettlande, omhändertogs och uppfostrades. Från år 1788 blev barnhuset en anstalt för hjälp av barn av alla åldrar och i all synnerhet även för hjälp av späda barn, som nu började uppfödast med ammor. Under lång tid kan man bland de av barnhuset hjälpta barnen urskilja tre kategorier, nämligen:

1) De av barnhuset helt omhändertagna barnen, vilka antingen remitterats dit av polismyndigheterna eller ock av enskilda personer »inlösts» dit mot en viss av direktionen fastställd summa.

2) »Inlänta» barn, d. v. s. barn, som av sina anhöriga inlämnades för tillfällig vård och som de anhöriga kunde uttaga när helst de önskade.

3) Barn, som understöddes i sina egna hem genom penninghjälp åt de anhöriga.

Vi se sålunda, att provisorisk hjälp sedan gammalt lämnats nödställda barn, antingen genom tillfällig intagning å barnhuset eller till och med genom understöd i hemmen.

Ytterligare är att märka, att barnhuset ända sedan det på 1780-talet började till vård mottaga späda barn och sedan bortåt 100 år framåt varit Stockholms och vårt lands största och enda barnsjukhus. Detta kan man förstå bland annat därutav, att under nämnda tid i regeln $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{3}$ eller ändå fler av alla de där intagna späda barnen avledo. Att sjukligheten å barnhuset under sådana förhållanden måste hava varit alldeles enorm är ju tydligt. Det var också för att de blivande läkarna å barnhuset skulle få studera barnsjukdomar, som Kungl. Maj:t i mitten på 1800-talet dit förlade den pediatrikska kliniken. Då det vid nämnda tid, i mitten på 1800-talet, talas om inrättningens reorganisation och tillämnad nybyggnad för densamma, så använda vederbörande också om vart annat benämningen barnhus och barnsjukhus om den nya anstalten. I handlingarna från denna tid talas också om önskvärdheten därav att, om inrättningens medel det tillåte, utvidga anstalten med ett barnsjukhus för Stockholms stad, och den 21 december 1842 anmodade Kungl. Maj:t barnhusets direktion att »med jämväl fäst at avseende å ifrågasatta inrättande av en klinisk undervisningsanstalt därstädes samt av ett sjukhus för vård även av andra sjuka barn än dem, som tillhöra barnhuset, inkomma med fullständigt förslag till Kungl. Maj:t.»

Härav framgår att vård av sjuka barn i alla händelser icke varit, och om man ser på lydelsen av nu gällande § 20 barnhusreglementet, som innehåller, »överläkaren äger att, oavsett föreskrifterna i §§ 18 och 19, provisoriskt å barnhuset intaga barn, då han anser barnets liv eller hälsa äventyras, om det icke genast varder å barnhuset intaget» icke heller nu är en för barnhuset så främmande uppgift, som intendenten vill göra troligt.

I det följande vänder sig Jundell mot intendents yttrande, att en »större» intagning av sjuka extra barn skulle nödvändiggöra ökning av personal på flera håll, medförande kostnader, som ej av Jundell medräknats. Jundell granskar påståendet härom och finner detsamma ej vara grundat.

Slutligen betonar Jundell, att vad som i ärendet yrkats, är att direktionen för varje år skulle bestämma, att en del av det antal sängplatser, som vid årets början tydligen kan beräknas komma att stå tomma, skall få beläggas med extra barn.

Medicinalstyrelsen den 20/4 1917.

I avgivet utlåtande den 20 april 1917 förklarade sig medicinalstyrelsen ej hava något att erinra mot kanslerns framställning.

I anledning av direktionens utlåtande inhämtades yttranden av karo-linska institutets lärarkollegium och universitetskanslern. Kollegiet instämde med förste stadsläkaren Andersson, och kanslern vidhöll i skrivelse den 26 juni 1917 sitt förut avgivna yttrande.

Justitiekanslersämbetet den 14/8 1917.

Justitiekanslersämbetets den 14 augusti 1917 avgivna utlåtande i ärendet är av följande lydelse:

Av det i handlingarna omförmälda betänkande, som den 31 maj 1850 avgivits av särskilda kommitterade för uppgörande av förslag till organisation av allmänna barnhuset, har justitiekanslersämbetet inhämtat,

att regeringen den 30 oktober 1633 givit Johannes Matthiæ privilegium på inrättandet av ett s. k. Orphanotrophium och till plats för detsamma skänkt eu kronans lägenhet;

att till underhåll av denna inrättning, som skulle vara en uppfostrings- och räddningsanstalt för värlösa barn, regeringen den 24 mars 1637 anslagit 40:de tunnans av all kronans årliga sädestionde i Svea rike och halvparten av Finland samt därjämte 1,000 daler årligen av lilla tullen i Stockholm;

att nämnda anslag konfirmerats genom nådigt brev den 11 juni 1650, då jämval åtskilliga andra förmåner och privilegier beviljats barnhuset;

samt att barnhusets inkomster sedermera av Kungl. Maj:t alltjämt förbättrats genom anslag av mångfaldig art.

Ovannämnda karaktär av uppfostrings- och räddningsanstalt för värlösa barn bibehöll barnhuset i reglementet den 28 december 1850; och i 1 § av nu gällande reglemente säges uttryckligen barnhuset vara en stiftelse, som har till ändamål att lämna vård och uppfostran åt värlösa barn.

Denna bestämmelse torde dock icke utgöra hinder för Kungl. Maj:t att förordna om ändring i barnhusets verksamhet i den mån denna är byggd på av kronan gjorda anvisningar.

Den hittillsvarande verksamheten grundas emellertid även och till ganska avsevärd del på gåvor och testamenten, som barnhuset under årens lopp fått åtnjuta från enskilda personer. Dessa gåvor och testamenten måste, på sätt direktionen anført, anses hava avsett att stödja barnhuset just i dess egenskap av vård- och uppfostringsanstalt för värlösa barn och torde icke böra tagas i anspråk för annat ändamål. Med hänsyn härtill och då det icke synes möjligt att avgöra, i vad mån barnhusets nuvarande tillgångar äro att hänföra till ursprungligen allmänna eller ursprungligen enskilda medel, kan justitiekanslersämbetet icke tillstyrka, att Kungl. Maj:t mot direktionens bestridande vidtager sådana åtgärder, varigenom barnhusets hittillsvarande ändamål skulle förryckas. Så skulle emellertid enligt justitiekanslersämbetets mening ske, icke blott om barnhuset mer eller mindre förvandlades till ett barnsjukhus utan även om direktionen ålades intaga sjuka barn i sådant antal, som bestämdes av den pediatrika undervisningens behov. Huru behjärtansvärt detta behov än må anses vara, måste dess tillgodoseende nämligen anses ligga vid sidan om barnhusets egentliga verksamhet, en åsikt, som jämväl delats av ovan nämnda kommitterade, vilka haft särskild anledning yttra sig i detta avseende. Justitiekanslersämbetet finner sig således icke kunna förorda bifall till förevarande framställning, sådan den formulerats i lärarkollegiets, av universitetskanslern åberopade skrivelse den 15 april 1915.

Från de synpunkter, justitiekanslersämbetet har att företräda, synes däremot intet giltigt skäl kunna anföras mot att den redan nu i 20 § av gällande reglemente medgivna intagning av barn ensamt för sjukvård varder något utsträckt, blott sådan utsträckning, på sätt en av direktionsmedlemmarna anført, gives en provisorisk karaktär och icke göres beroende av den pediatrika undervisningens behov utan genomföres endast i den mån sådant, utan särskild kostnad för barnhuset eller rubbning av dess egentliga verksamhet, kan ske med hänsyn till redan befintligt ledigt utrymme. Huruvida en sålunda begränsad intagning av sjuka barn kan läggas till grund för

ändrad organisation av den pediatrikska undervisningen, undandrar sig justitiekanslers-
ämbetets bedömande.

Barnhus-
direktionen
den 11/12 1918.

I anledning av vad justitiekanslersämbetet sålunda anført lämnades
barnhusdirektionen tillfälle att ånyo yttra sig. I skrivelse den 11 december
1918 utlät sig direktionen:

Direktionen anser sig icke kunna frångå sin förut uttalade principiella stånd-
punkt, att nu gällande reglementes bestämmelser icke medgiva rätt för direktionen
att till vård å barnhuset intaga sjuka barn, avsedda såsom material för den kliniska
undervisningen, samt att detta hinder för en utvidgning av barnhusets verksamhet
icke bör undanrödjas genom en stadigvarande ändring av nämnda bestämmelser, var-
igenom barnhuset skulle till större eller mindre grad rubbas i sin fastställda uppgift.

Sedan direktionens förra skrivelse avläts, har emellertid antalet å barnhuset in-
tagna barn alltmer minskats, och möjlighet sålunda uppstått att utan förfång för
barnhusets reglementsenliga verksamhet bereda vård för ett antal sjuka barn utom
dem, som enligt § 20 i nu gällande reglemente äro därstädes intagna. Det antal sjuka
barn, som i handlingarna ansetts erforderligt för den pediatrikska klinikens behov, eller
högst 45 barn, torde under nuvarande förhållanden väl kunna i barnhuset inrymmas.

Direktionen finner fortfarande, att det begärda tillgodoseendet av den kliniska
undervisningen icke får inkräkta på barnhusets strängt anlidade inkomster, samt att
sålunda alla genom den ifrågasatta intagningen av sjuka barn förorsakade utgifter
skola på annat sätt täckas. Till upplysning härom meddelas, att dagavgiften för s. k.
extra barn för närvarande enligt direktionens beslut utgår med 4 kronor för späda
barn och 3 kronor för barn, som uppnått ett års ålder. De kostnader, som kunna
komma att förorsakas av eventuellt behöfvlig ökad personal, ser sig direktionen nu icke
i stånd att angiva, men förutsätter, att dylika kostnader, om de uppstå, kunna varda
framdeles täckta genom Kungl. Maj:ts försorg, därest de icke skola ersättas genom
höjda dagavgifter.

Direktionen finner sig sålunda, på grund av vad i ärendet upplysts, böra för-
klara, att, därest Kungl. Maj:t finner skäligt så bestämma, hinder icke möter att
tills vidare å barnhuset till provisorisk vård och för klinisk undervisning mottaga
sjuka barn till ett antal av samtidigt högst 45, mot en av direktionen bestämd dag-
avgift, i den mån dylik intagning utan kostnad för barnhuset eller rubbning av dess
egentliga verksamhet kan ske med hänsyn till befintligt ledigt utrymme.

Skrivelse
den 27/12 1918
av professor
Jundell.

Sedan denna direktionens skrivelse inkommit, har Jundell den 27 de-
cember 1918 till ecklesiastikdepartementet inkommit med en skrift, vilken
jag torde böra med några ord omförmåla.

Jundell berör i denna skrift frågan om dagavgifterna för de i sjuk-
vårds- *jämte* undervisningsändamål intagna barnen. Direktionens bestäm-
manderätt i fråga om dessa avgifter, jämlikt reglementet, erkänner han
vara uppenbar. Men han sammanställer denna rätt med direktionens ut-
talande, att intagning av sjuka barn för undervisningens behov endast må
ske, om den verkställs utan kostnad för barnhuset eller rubbning av dess
egentliga verksamhet. Jundell känner sig då tveksam om lämpligheten av
att direktionen även framdeles skall ensam och fullständigt äga bestäm-

manderätten över vårdavgifternas storlek, i synnerhet som barnhuset, enligt vad en av Jundell verkställd ingående utredning, vilken Jundell säger sig komma att sedermera framlägga, givit vid handen, icke vore att betrakta såsom en enskild inrättning utan såsom en verklig statsinstitution.

I sin skrift den 27 maj 1916 talade Jundell om den förberedda lagstiftningen angående utom äktenskapet födda barn. Lag i ämnet har numera den 14 juni 1917 utkommit. Han kommer nu tillbaka till sina reflexioner i anledning av denna lagstiftning och yttrar i sin sista skrift:

Barnhusets *egentliga verksamhet* har hittills som bekant varit att utan kontroll av det verkliga behovet från föräldrar helt eller delvis avlyfta föräldraplikterna och att skilja barn från mödrar. Denna barnhusets egentliga, av den allmänna opinionen sedan länge starkt ogillade verksamhet har rönt svårt intrång genom den nya lagen om barn utom äktenskapet. Ett synnerligen skarpt uttryck för opinionen mot denna barnhusets hittillsvarande verksamhet och ett tydligt uttryck för verkningarna av den nya lagen är det förhållandet, att barnvårdsnämnden i Stockholm i regeln söker förhindra att mödrar genom att taga tjänst som ammor på barnhuset få sina barn inlösta som barnhusbarn och därigenom skiljas från sina barn. Härigenom har också å barnhuset uppstått en stark ambrist och som följd av denna senare starkt minskade möjligheter för mottagandet av barn till »inlösning för hel summa». Antalet vårdade barn och ammor, som under många år visat en ständigt nedåtgående kurva, har under år 1918 reducerats särskilt intensivt. Under tremånadersperioden september – november 1918 hava endast 2 mödrar sökt amtjänst å barnhuset, av vilka en såsom varande lämpligt kunnat antagas som amma. Medeltalet vårdade späda barnhusbarn per dag har under de sista 3 månaderna, september, oktober och november 1918 endast varit respektive 38, 34 och 29, och medeltalet ammor per dag under samma månader endast 20, 18 respektive 16. Jämför man dessa siffror med det förhållandet, att anstalten är beräknad för 242 späda barn och 153 ammor, så framgår därutav, att den endast i ringa mån fyller sitt »egentliga ändamål». Man kan också antaga, att ju mer den nya lagen om barn utom äktenskap bliver känd, dess mer skola barnvårdsnämnderna i landet, jämlikt bokstaven och andan i nämnda lag, låta sig angeläget vara att motverka barns inlösning å barnhuset och därigenom skeende sönderslitande av bandet mellan barn och föräldrar. Barnhusets hittillsvarande »egentliga» verksamhet har således blivit starkt inskränkt och kommer under förloppet av ett rätt litet antal år att ännu mera krympa ihop.

Utgår nu direktionen från den principen, att all annan barnvårdsverksamhet, som barnhuset kan nödgas upptaga, om anstalten icke skall bliva en fullständig lyxmaskin, som arbetar tomt, skall ske så, att den icke medför någon kostnad för barnhuset, så bliver resultatet, att barnhusets egna fonder inom ett fåtal år komma att växa på ett onödigt sätt, till glädje och gagn för ett fåtal och snart för ingen. Kristiden kan visserligen något fördröja men icke hämma ett sådant slutresultat.

Med hänsyn till de i direktionens skrivelse den 11 december 1918 omförmälda höjda dagavgifterna — dubbelt så stora som de förut utgående — beräknar nu Jundell ett från 10,000 kronor till 20,000 kronor

höjt statsanslag för ifrågavarande ändamål bliva av nöden. Detta påyrkar han alltså till uppförande å 1920 års extra stat. Då han anser synnerligen önskvärt, att den tilltänkta anordningen snarast möjligt måtte komma till stånd, har han tillika begärt, att medel må bliva ställda till förfogande redan från och med den 1 juli 1919, och påkallat ett anslag av 10,000 kronor å tilläggsstat för år 1919.

Departement-
schefen.

Vad jag nu ur handlingarna i ärendet återgivit har väl ej i främsta rummet avsett att ådagalägga betydelsen av den pediatrikska undervisningen eller vikten av dess förbättrande, närmast vid karolinska institutet. Det bör dock ej hava förringat utan, såsom jag vill förmoda, förstärkt de uttalanden i berörda hänseenden, varmed jag inlett mitt förevarande anförande. Att nämnda undervisnings förbättrande skulle främjas genom ett antagande av det av professor Jundell framlagda förslaget har åtminstone ej från något håll blivit bestritt.

Den avvisande hållning, direktionen över allmänna barnhuset till en början intog gent emot detta förslag, har direktionen numera frånträtt och i stället, under vissa förbehåll, ställt sig tillmötesgående i fråga om detsamma. Om man, med vederbörligt aktgivande på dessa förbehåll, skrider till att förverkliga Jundells förslag, äger man rätt att förutsätta anslutning av justitiekanslersämbetet, som visserligen icke fann något giltigt skäl kunna anföras mot en anordning, sådan som reservanten inom barnhusdirektionen förordade, men på anförda skäl förklarade sig ej kunna tillstyrka, att mot direktionens bestridande vidtoges sådana åtgärder, varigenom barnhusets hittillsvarande ändamål skulle förryckas. Väl ej alldeles utan skäl har Jundells förslag betecknats såsom en utveckling av det hittillsvarande förfarandet att provisoriskt å barnhuset intaga sjuka barn — ett förfarande som reglementsenligt förekommit nära 70 år och synes hava långt äldre hävd i praxis. Då nu direktionen under vissa förutsättningar givit sitt samtycke till genomförande av den utav Jundell ifrågasatta anordningen, bortfalla de betänkligheter, som ur nyss antydda synpunkt kunna resas mot densamma.

Nu må emellertid erinras, att direktionen i sina båda skrivelser talar, ej om barnhusets hittillsvarande, utan om dess »egentliga» verksamhet: den ifrågasatta anordningen skulle, såsom direktionen i sin senare skrivelse uttrycker sig, kunna tills vidare vidtagas i den mån den tillämnade intagningen av samtidigt högst 45 sjuka barn till provisorisk vård och för klinisk undervisning »utan kostnad för barnhuset eller rubbning av dess egentliga verksamhet kan ske med hänsyn till befintligt ledigt utrymme».

Efter allt att döma har barnhusets i § 19 av reglementet angivna, s. k.

egentliga verksamhet numera förlorat mycket av sina förutsättningar och synes, såsom den nu är lagd, allt för litet svara mot nutida förhållanden. »Hela underlaget för densamma», säger förste stadsläkaren Andersson i sin förutnämnda reservation, »stämmer ej väl överens med rådande tidsuppfattning». Härtill bör läggas, att denna tidsuppfattning redan tagit sig ett bestämt uttryck i lagen angående utom äktenskap födda barn och torde komma att återspegla sig i det förslag till ny barnavårdslagstiftning, som snart lär vara att vänta.

Den ifrågavarande verksamheten synes också hava rönt ett bestämt inflytande av de förändrade förhållandena i nu berörda avseende. I ärendet meddelade sifferuppgifter visa, hurusom beläggningen av barnhuset gått väsentligt tillbaka. I direktionens senaste skrivelse vitsordas även, att antalet å barnhuset intagna barn allt mera minskats — här torde utan tvivel avses sådana barn, som skulle vara föremål för barnhusets förut omtalade »egentliga» verksamhet. Direktionen förklarar sålunda, att möjlighet uppstått att utan förfång för barnhusets reglementsenliga verksamhet vård kan beredas för ett antal sjuka barn utom dem, som enligt § 20 i reglementet äro därstädes intagna: det antal sjuka barn, »som ansetts erforderligt för den pediatrika klinikens behov eller högst 45, torde under nuvarande förhållanden väl kunna i barnhuset inrymmas».

I nu omförmälda avseenden lär sålunda hinder icke möta för den av Jundell eftertraktade anordningen till fromma för den pediatrika undervisningen vid karolinska institutet.

Bland direktionens förut omförmälda betingelser för denna anordnings genomförande förekommer, att barnens intagning kan ske utan kostnad för barnhuset: kostnaden skall betäckas av en av direktionen bestämd dagavgift.

I kostnadsfrågan råder den olikhet i uppfattning mellan Jundell och direktionen, att den förre anser några kostnader utöver de för s. k. extra barn gällande dagavgifter ej vara att räkna med, medan direktionen förutsätter eventuella kostnader för ökad personal. Om sådana kostnader uppkomma och ej täckas genom höjda dagavgifter, förväntar direktionen, att de ersättas genom Kungl. Maj:ts försorg.

I avseende å denna fråga bör ihågkommas, att enligt Jundells plan kostnaderna för större delen av de 45 sjuka barn, som skulle i undervisningens intresse intagas å barnhuset, beräknas bliva ersatta dels av Stockholms stad beträffande de medellösa barn, som tillhöra staden, dels ock av enskilda, som äga betalningsförmåga. Endast för i medeltal 12 barn har Jundell beräknat, att staten måste vidkännas sjukvårdsavgifterna.

Därest barnhusets hittillsvarande verksamhet fortfarande kommer att i hög grad ligga nere, kan detsamma tänkas under normala förhållanden inbespara medel, tillräckliga att täcka de av direktionen eventuellt förutsatta merkostnaderna för ökad personal. Om man emellertid ej anser sig böra tillita denna utväg, torde barnhuset böra upptaga sådana dagavgifter för ifrågavarande barn, att dess beräknade kostnader bliva betäckta. Enligt reglementet tillkommer det direktionen att bestämma beloppet av dagavgifterna. I ärendet har antytts den eventualiteten, att Kungl. Maj:t skulle bestämma storleken av dagavgifterna för de för den kliniska undervisningen intagna barnen. Jag finner åtminstone för närvarande ej skäl att framställa förslag härom. Med hänsyn till den betydelse, dagavgifternas storlek kan väntas få i fråga om tillräcklig beläggning av den kliniska avdelningen vid barnhuset, synes det mig emellertid vara av intresse att av direktionen beslutade förändringar i avseende å ifrågavarande avgifter tills vidare inberättas till ecklesiastikdepartementet jämte upplysning om grunderna för deras beräkning. Om föreskrift i detta hänseende ämnar jag i annat sammanhang göra särskild hemställan.

Vad angår de i detta ärende ifrågasatta statsanslagen äro de, såsom nämnt, beräknade att täcka dagavgifterna för barn, för vilka sådana avgifter varken erläggas av Stockholms stad eller utfås från enskilda, således över huvud barn till föräldrar med hemortsrätt i landsorten. Anslagsbeloppen äro beräknade efter nu gällande dagavgifter och för ett medelantal av 12 barn. Som avsett är att kunna bedriva den vidgade pediatrika undervisningen redan under senare halvåret 1919, begäres ett särskilt anslag å tilläggsstat för sagda år. Beloppen böra uppföras såsom förslagsanslag, högst; de få sålunda ej överskridas. Det kan ju öck mycket väl hända, att de behöva tagas i anspråk blott för ett fåtal barn; tilläven tyrs komma klinikens platser att väsentligen beläggas med barn, för vilka statsanslaget ej skall användas. Genom att statsanslaget finnes att tillgå blir emellertid klinikchefen i tillfälle att, utan att behöva draga sig för ersättningsfrågan, å kliniken intaga fall, som synas honom särskilt intressanta ur undervisningssynpunkt. Av Jundells uttalanden framgår, att han över huvud torde komma att förbehålla större delen av platserna åt spädbarn.

Om ock den förevarande frågan i första hand är en undervisningsfråga, är den emellertid tillika en sjukvårds- och barmhärtighetsfråga, gällande ej blott de små, som intagas till omedelbar vård å kliniken, utan även de tusentals unga liv, som komma att bero av de blivande läkarnas utbildning såsom pediatrici. Ungefär hälften av alla sjukdomsfall i vårt land drabba barn under två år. Endast undantagsvis finnas spädbarns-avdelningar inrättade vid våra allmänna sjukhus, ja, det möter till och

med oftast särskilda svårigheter att över huvud taget erhålla sjukhusvård för barn i denna ålder. Under sådana förhållanden anser jag det både för barnens och läkarutbildningens skull oförsvarbart att ej utnyttja det tillfälle, som här bjudes, att genom tillvaratagande av obegagnade utrymmen giva en handräckning åt dem, som gjort kampen mot spädbarns-sjukdomarna till sin livsuppgift.

Åberopande vad jag i detta ärende anfört tillstyrker jag förslag till riksdagen att

dels till bestridande av dagavgifter för sjuka barn, som till provisorisk vård och för pediatrik klinisk undervisning intagas å allmänna barnhuset i Stockholm, i den mån dylika avgifter ej åligga Stockholms kommun eller bekostas av enskilda, anvisa på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst 20,000 kronor;

dels ock för enahanda ändamål anvisa på tilläggsstat för år 1919 ett förslagsanslag, högst 10,000 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda tillstyrkt behagade Hans Maj:t Konungen, på hemställan av statsrådets övriga ledamöter, gilla; och skulle proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Em. G:son Bergman.

